

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Gaute Arnekleiv, 73 19 92 85

Høringsuttalelse til NOU 2018:11 Ny fjellov

Det vises til høringsbrev fra Landbruks- og matdepartementet av 28. august 2018 med høringsfrist 28. februar 2019. Fylkesmannen i Trøndelag gir følgende høringssvar til NOU 2018:11 Ny fjellov:

Oppsummering av fylkesmannens merknader til utredningen.

- Fylkesmannen er enig i lovforslagets fokus på forholdet til reindrifta og de folkerettslige forpliktelser.
- Hensynet til naturmangfold må tydeligere inn i formålsparagrafen.
- Fylkesmannen er enige i utvalgets flertall sitt forslag til § 3-1 om sammensetning av fjellstyret og muligheter til flere fjellstyrer i hver kommune.
- Fylkesmannen vil påpeke at forholdet mellom det dynamiske elementet i bruksretten («tida og tilhøva») og andre etablerte rettigheter, f.eks. reindriftsretten, ikke er godt nok utredet.
- Fylkesmannen er enige med utvalgets mindretall i at bruk av arealer til motorferdsel og hundetrening i noen tilfeller må betraktes som grunndisponering etter § 6-1.
- Fylkesmannen mener at alle fysiske inngrep i grunnen skal defineres inn under begrepet grunndisponering, jf. mindretallets forslag til § 6-1.
- Lovutkastet balanserer ikke godt nok fjellstyrets rolle som tilrettelegger for allmenntas friluftsliv opp mot god forvaltning av verneområder og sårbart biomangfold og naturmangfold.
- Fylkesmannen er ikke enige i utvalgets flertall når det gjelder muligheter til utleie av gjeterbu.
- Ut fra et jordbruksperspektiv vil det være positivt at tilleggsjord foreslås som bruksrett.
- Med hensyn til bedre kombinasjon av ressurs- og rettighetsforvaltning, bør §§ 5-14 speilvendes mht. fiskeuttak med oter og stående redskap.
- Fylkesmannen er enige i at prisrammer for jakt- og fiskekort gitt gjennom forskrift opprettholdes.
- Fylkesmannen ber om at det i § 5-1 vurderes en direkte henvisning til reindriftslovens § 26 når det gjelder reindriftsutøveres rett til jakt og fiske.
- Fylkesmannen mener at det ikke bør være muligheter for avhending av tomter til fritidsbebyggelse og vannkraftverk.
- Dagens ordning med Statskog SF som skogforvalter bør videreføres.
- Dagens ordning, med SNO som nasjonalt ansvarlig oppsyn etter oppsynsloven § 2, og med kjøp av tjenester fra fjellstyrene, bør fortsette.
- Fylkesmannen er enige i at tidsbegrensningen for inngåtte leieavtaler av reinbeite fjernes.

- Fylkesmannen foreslår et tillegg til § 3-1 når det gjelder tamreinlagas mulighet for representasjon i aktuelle fjellstyrer.

Høringsuttalelse:

Formålet med utredningen og mandatet.

Formålet med utredningen er i første rekke er forenkling i lovverk og administrasjon av statsallmenningene, herunder en samlet lov og felles fjellstyre. Videre skal utredningen ta utgangspunkt i de grunnleggende rettslige forholdene i statsallmenningene, med videreføring av sentrale prinsipper, med vekt på lokalt selvstyre og god lokal forvaltning.

Lovforslaget skal samtidig ivareta grunnlaget for samisk kultur, samiske rettigheter og interesser, herunder reindriften, i statsallmenningene. Folkerettens regler om urfolk og minoriteter, herunder urfolks rett til deltakelse i forvaltningen av naturressurser, skal ligge til grunn for utvalgets arbeid.

Statsallmenningene i Trøndelag

Statskog og fjellstyrer/allmenningsstyrer forvalter som grunneier og rettighetshavere store arealer og ressurser gjennom statsallmenningene. Bruksretter knyttet til bl.a. beite, tilleggsjord, sæter, virkesrett har stor betydning for utøvelse av jordbruksvirksomhet.

I Trøndelag er det statsallmenninger i 29 av fylkets 48 kommuner. Av disse har 26 kommuner statsallmenninger med produktiv skog.

Statsallmenninger i Trøndelag har totalt et produktivt skogareal på ca. 900 000 daa. Dette er nær 10 % av det produktive skogarealet i fylket. Av den produktive skogen, er ca. 50 % av arealet i allmenninger (70-80 stk.) med virkesrett. Arealer uten virkesrett skal fortsatt forvaltes av Statskog SF jf. lovforslagets § 7.1.

Statsallmenningene har også omfattende miljø- og friluftsinnteresser. Et betydelig areal i statsallmenninger er nasjonalparker og andre verneområder. Forvaltningen av statsallmenningene har stor betydning for naturmangfold og ivaretagelse av friluftsverdier. Ikke minst når utbyggingspress, fragmentering av areal og press mot naturmangfoldet er større enn noen gang. Tap av naturmangfold, sammen med klimaendringer og spredning av miljøgifter, fremheves i regjeringsplattformen av 19.01.2019 som vår tid største miljøproblemer.

Generelt

Forvaltning av statsallmenningene er komplisert, med ulike aktører. Det er etter Fylkesmannens syn, fornuftig å samle rettighetsforvaltningen i en lov og slå sammen allmenningsstyret og fjellstyret.

Kapittel 1: Innleiande føresegrer

§1 Formål

Fjelleva har stor betydning for landbruket og dets utøvere da den regulerer tilgangen til ressurser som har stor betydning for landbruket i mange områder. Dette gjelder både beiteretter, seterrettigheter, tilleggsjord og rettigheter til skogsvirke. Dette er rettigheter som har lange og sterke tradisjoner.

Det har stor betydning for landbruksnæring og lokalsamfunn at bruksretter til jord og skogbrukere blir ivarettatt på en god måte framover, og at det legges til rette fra framtidsretta næringsutvikling.

Nåværende fjellov har ikke noen formålsparagraf, men hensyn til naturvern og friluftsliv i statsallmenningene er direkte nedfelt både i fjelloven og i «Vedtektene for Statskog», vedtatt av Stortinget. I fjelloven er hensyn til naturvern og friluftsverdier konkret nedfelt i § 3 («...*tek vare på naturvern og friluftsinnteressene...*»). I vedtektene for Statskog, står det i § 2 at «*det skal drives et aktivt naturvern og tas hensyn til friluftsinnteresser*». I forslaget til ny fjellov er dette uttrykt svakere. Hensynet er forsøkt formidlet gjennom begrepet «*skal legge til rette for bærekraftig bruk*», med en utfyllende forklaring i forarbeidet, dvs. utredningen. Samtidig er hensyn til «*dei med allmenningsrett, samisk reindrift, allmenningsbygdene og allmenta*» direkte og spesielt nevnt i formålsparagrafen. Tap av naturmangfold er et av våre største miljøproblemer. Hensyn til naturmangfold bør tydelig inn i formålsparagrafen, på linje med at hensyn til rettighetshavere er konkret er tatt med.

Samiske rettigheter

Fylkesmannen er i hovedsak enig i bestemmelsene som er lagt inn i lovforslaget for å sikre de folkerettslige forpliktelser i forhold til samisk bruk av statsallmenningene. På overordnet nivå gjelder dette formålsparagrafen, der samisk reindriftsrett nå er likestilt med allmenningsretten. Det har den selvsagt alltid vært, men det er først nå at dette går klart fram av fjellovas bestemmelser. I § 1-2 slås det fast at folkerettens regler for urfolk skal gjelde for fjellstyrene og Statskog sin forvaltning av statsallmenninger.

Det andre hovedgrepet for å sikre samiske rettigheter i allmenningen er reglene for sammensetning av fjellstyrene. Her sikres reindriftsnæringa representasjon i de statsallmenninger som ligger innenfor det samiske reinbeiteområdet. Fylkesmannen er enig i at dette er en viktig hovedregel.

Lovforslagets § 1-4 er viktig fordi den vil være en sikkerhetsventil for reindriften og andre samiske interesser i forhold til alle vedtak som skal fattes av fjellstyret eller Statskog, der det kan være konflikt mellom allmenningsretten/bruksretten og reindriftsretten. Fylkesmannen er for så vidt enig med mindretallet i utvalget om at formuleringen «vesentlig skade eller ulempe» ikke er fullt ut dekkende og at formuleringen vil kunne føre til ulike tolkninger. Formuleringen er lik § 63 i reindriftsloven. Formålet med § 1-4 må være å balansere de ulike rettigheter opp mot hverandre, når vedtak skal fattes. Ut fra et slikt perspektiv er heller ikke mindretallets forslag til § 1-4 fullt ut dekkende. Vi legger derfor til grunn at det er riktigst å foreta eventuelle endringer i den aktuelle paragrafen, i tilknytning til en helhetlig gjennomgang av reindriftslovens bestemmelser.

Fjellstyrene

Fjellstyrene gis større myndighet etter dette forslaget og har en viktig rolle i å avklare spørsmål om rettigheter og avveie mellom ulike hensyn. Fjellstyrets sammensetning blir viktig for å makte denne oppgaven på en balansert måte. Med hensyn til tilstrekkelig representasjon for bruksberettigede og reindriftsrettigheter, støtter fylkesmannen flertallets forslag, der det også åpnes for flere fjellstyrer i en kommune. Dette kan imidlertid bli utfordrende for en del reinbeitedistrikt. Ett distrikt i Nord-Trøndelag reinbeiteområde har i dag 10 fjellstyrer og totalt 15 statsallmenninger å forholde seg til. Selv om en del fjellstyrer «deles» med andre reinbeitedistrikt, vil det være utfordrende både å dekke opp tildelte plasser i de ulike fjellstyrene og å delta aktivt i fjellstyrenes arbeid.

Kapittel 2 Generelle reglar om den jordbrukstilknaytta bruksretten (allmenningsretten)

Det dynamiske elementet i allmenningsretten.

Utvalget har en grundig vurdering av behovet for det dynamiske elementet i allmenningsretten, synliggjort gjennom begrepet «*tida og tilhøva*» i forslagets § 2-2. Dette er en videreføring fra den

gamle fjellova. Det som imidlertid er lite problematisert i NOU-en er hvordan en slik dynamisk forståelse av innholdet i den jordbruksstilknyttede bruksretten påvirker andre etablerte rettigheter i statsallmenningen, i første rekke reindriftsretten. Etter vår vurdering er dette en klar svakhet i utvalgets arbeid. Reindrifta krever forutsigbarhet ift sine beitearealer, både i forhold til inngrep i arealene og i forhold til ferdsel og forstyrrelser. Et mindretall i utvalget har en kort vurdering av dette på side 80, der det bl.a. sies: «...er det (derfor) fare for at ei slik tilnærming kan skape tvister mellom dei ulike interessene i allmenningen...».

Det kan stilles spørsmål ved om mulighetene for å gi nytt (og utvidet) innhold i den jordbruksbaserte bruksretten («naturlig etter tida og tilhøva») er forenlig med ivaretagelse av den etablerte samiske reindriftsretten. Fylkesmannen ber om at dette blir utredet i den videre saksgangen.

Kapittel 3 Administrative og organisatoriske regler

§3-4 oppgaver for fjellstyret.

Et betydelig areal i statsallmenninger er vernet i medhold av naturmangfoldloven med verneforskrifter, og det er utnevnt forvaltningsmyndigheter for verneområdene. Det kan enten være egne nasjonalparkstyrer, kommuner eller fylkesmannen i det aktuelle fylket. Her utvikles forvaltningsstrategier for verneområdene, herunder strategier for «bruk og besøk» («besøksstrategier»), ut fra en vurdering mellom nasjonale rammer og behov i de ulike verneområder. Dette forholdet er lite drøftet i utredningen.

§3-4, tredje ledd, sier at fjellstyret skal legge til rette for friluftsliv for allmenta. Statsallmenningene er viktige friluftsområder, og fjellstyrene har en viktig rolle i både å administrere friluftsgoder i form av jakt og fiske, og tilrettelegging for friluftsliv, f.eks. i form av utleie av fjellstyrehytter. Attraktivt og god tilgang til friluftsliv er også et aspekt i forhold til folkehelse og norsk friluftstradisjon. Samtidig er friluftsliv i endring, i retning av mer tekniske og motorinfluerte aktiviteter (til eksempel kiting, elsykling) og med mindre kunnskap om naturen blant utøverne. Utøvelse og tilrettelegging for friluftsliv må avveies mot andre interesser, f.eks. i forhold til sårbare viltarter, karakter av urørthet/villmark og verneområdene.

At fjellstyrer har en rolle for å legge til rette for allmenntas friluftsliv er viktig, men dette må balanseres i forhold til både forvaltning av verneområder og sårbart biomangfold og naturmangfold, et hensyn som bør synliggjøres i lovteksten.

§3-5. Motorferdsel

Det foreslås som i nåværende lov, at fjellstyret skal disponere grunneierretten hva angår motorferdsel i utmark. Dette skjer innenfor rammen av motorferdselsloven og medfører at grunneier kan tillate eller begrense motorisert ferdsel på eiendommen. Kommunen er myndighet etter motorferdselsloven med fylkesmannen som klageinstans. I verneområder gjelder egne regler.

Det er et generelt problem med økt motorisert trafikk naturen, både på snødekke og barmark. Ut fra hensyn til miljø og friluftsliv bør motorisert ferdsel begrenses mest mulig. Fjellstyret har for så vidt flere roller, både ved å disponere grunneierretten, samtidig som fjellstyret selv kan ha inntekt fra ferdsel.

Fylkesmannen er enig med utvalgets mindretall i vurderingen av at langsiktige avtaler om bruk av arealer til motorferdsel (§ 3-5) og til hundetrening (§ 3-6) skal behandles etter lovforslagets § 6-1 om grunndisponering. Både motorferdsels løyper og hundetreningssområder vil kunne legge beslag på

og føre til forstyrrelser i sårbare utmarksområder i deler av året, særlig når tiltakene krever fysisk tilrettelegging. Dette gjelder både i forhold til sårbar natur, friluftslivet og reindrift.

Kapittel 4 Bruksrettar som ligg til jordbrukseigedom

§ 4-3. Gjeterbu

Flertallet i utvalget mener at det må være lov til å leie ut gjeterbu til andre (fritidsformål) i de deler av året det ikke er dyr på beite. Fylkesmannen er uenig i dette og viser til utvalgets mindretall som mener at dette fører til en urimelig forskjellsbehandling i forhold til reindriften, der det ikke er åpning i lovverket til å leie ut gjeterbu, jf. reindriftslovens § 21, siste ledd.

Gjeterbuer bør være fellestiltak mellom flere, og det må ikke skje noen utgliding av gjeterbu mot privathytter, f.eks. gjennom utleie, herunder f.eks. langtidsutleie.

§ 4-4. Tilleggsjord

Fylkesmannen mener det er viktig at praksisen med å kunne utvise tilleggsjord i allmenningen videreføres. Vi viser her til at Norge har lite dyrkajord og at det kan ha stor betydning for enkeltbrukere å få mulighet til nydyrking av tilleggsjord. Ut fra et jordbruksperspektiv vil det være positivt at tilleggsjord foreslås som bruksrett.

Det er enighet i utvalget om at det er fjellstyret som skal ha myndighet til å utvise tilleggsjord, men det er uenighet om hvorvidt tilleggsjord er en bruksrett eller en grunndisponering lagt til fjellstyret. Uenigheten her baserer seg i stor grad på prinsipielle standpunkt. Fylkesmannen viser her til våre vurderinger i forhold til det dynamiske elementet i allmenningsretten (*«Tida og tilhøva»*). I praksis vil det i liten grad være forskjell på utvisning av tilleggsjord ut fra flertallets formulering av § 4-4 og mindretallets alternativ. I begge tilfeller vil det *«særleg vere omsynet til andre bruksrettshavarar og reindrifta som eventuelt kan stenge for at ein med allmenningsrett kan få utvist tilleggsjord etter denne lova»*. (NOU 2018:11 side 167).

Kapittel 5 Jakt, fangst, felling og fiske

§ 5-14. Fiske med anna reiskap enn stong og handsnøre

I mandatet utdypes at utvalget skal vurdere om det er behov for å ta inn regler i lovforslaget om forholdet til allmennhetens bruk av statsallmenningene.

Utredningen har en omfattende drøfting av småvilt jakt med og uten hund, fiske med stang og handsnøre og faststående redskap, herunder rettighetsnivå og tilgang for innenbygds- og utenbygdsboende.

Utvalget bemerker at det gjerne er rom for mer sportsfiske og at det i en del vatn er rom for mer garn- og oterfiske. Det er fiskefaglig helt korrekt. Mht. til fiskekultivering og høsting av ressursen så fiskes det generelt for lite i dag, og faglig sett bør fiske stimuleres.

En situasjon hvor fiske fra utenbygdsboende fortrenger innenbygdsboende er i dag sannsynligvis veldig lite til stede. Bedre og mer rasjonelt uttak av fisk vil bedre fiskekvalitet, fisketilbud for allmennheten og vil kunne gi større inntekt til fjellstyrene.

I forhold til god og fornuftig fiskeskjøtsel kan lovforslaget indikere unødvendige barrierer for fiskeuttak med stående redskap og oter for utenbygdsboende.

Med hensyn til bedre kombinasjon av ressurs- og rettighetsforvaltning, bør §§ 5-14 speilvendes mht. fiskeuttak med oter og stående redskap

§ 5-4. Pris på jaktkort

§ 5-6. Vedtak om at allmenningen skal vere med i eit større jakt- eller fiskeområde og om utleige

§ 5-15. Pris på fiskekort

Det er viktig at prisrammer for jakt og fiske i allmenninger opprettholdes, da markedet har mange pengesterke aktører som kan drive priser oppover og redusere allmennhetens tilgang. Med hensyn til utleie av jakt- og fisketerreng til organisasjoner, så vil det generelt medføre dårligere og mer komplisert tilgang, eksempelvis gjennom medlemskrav.

Utvalget viser til at reindriftsutøvere sin rett til jakt, fangst og fiske er regulert i reindriftslova (§ 26), og legg til grunn at det ikke er nødvendig å regulere denne i den nye fjellova. Fylkesmannen er for så vidt enig i dette, men mener at det kan være aktuelt å henvise til reindriftslovens bestemmelser i et eget ledd under lovforslagets § 5-1: *«Reindriftsutøvere sin adgang til jakt, fangst og fiske innenfor statsallmenningen i det samiske reinbeiteområdet reguleres i henhold til reindriftslovens bestemmelser».*

Kapittel 6 Grunndisponering

Flertallets forslag til lovtekst i § 6-1 legger til grunn at ikke alle fysiske inngrep i grunnen skal defineres inn under begrepet grunndisponering. Forslaget er etter vår vurdering utfordrende i og med at det vil kreve en utfyllende definisjon for hva som legges i begrepet «større, varige fysiske inngrep». Mindretallet mener at alle fysiske inngrep i grunnen er grunndisponering, og således vil falle inn under bestemmelsene i kapittel 6 i lovforslaget.

Fylkesmannen mener ut fra dette at det ryddigste her er å følge mindretallets syn.

Når det gjelder avhending av grunn i statsallmenning er Fylkesmannen enig i at unntakene fra hovedregelen om at det ikke kan skje, må være begrenset. Mulighet for å avhende tomt til fritidsbebyggelse eller til vasskraftutbygging er ikke ønskelig. Det er viktig at hovedprinsippet her ikke uthules.

Kapittel 7 Skogforvaltning m.m.

Samlet sett utgjør statsallmenningene en stor skogressurs. Flertallet mener at lokal forvaltning av skogressursene er den beste måten å fremme verdiskapning og bærekraftig ressursutnyttelse. Samtidig at overføringa av forvaltninga av skogen, vil styrke inntektsgrunnlaget for fjellstyra. Mindretallet peker blant annet på at utviklingen går i retning av mindre bruk av virkesretten. Dagens driftsformer, økonomi og struktur er mye endret i forhold til tidligere.

Flere statsallmenninger vil i framtida inneha store virkesressurser som vil være særdeles viktig å utnytte. Dette ut fra et samfunnsperspektiv som inkluderer virkesforsyning til lokal industri og skogbrukets bidrag i forhold til klima og det grønne skiftet. Utnyttelse av og forvaltning av skogen i allmenningene som samfunnsressurs burde, etter Fylkesmannens vurdering, vært viet større plass i både mandat og utredning.

Mandatet vektlegger blant annet forenkling. Sammenslåing av fjellstyre og almenningstyrer vil bidra til det.

I kap. 12.2.3.3 «Forslag frå fleirtalet om fjellstyret som skogforvalter» framgår det blant annet at Statskog SF fortsatt vil være grunneier, og at fjellstyret ikke er skogeier etter skogbrukslova. Forslaget

innebærer imidlertid at fjellstyret gjennom lovfestet forvalteransvar må ta på seg det ansvaret som ellers ligger til skogeier.

Med dagens rettsprinsipp i skogbrukslova, forskrift om bærekraftig skogbruk og også Norsk Skogstandard (PEFC) kan dette innebære at Statskog SF sitter med det juridiske ansvaret av forvaltningsbeslutninger fattet av fjellstyret, men uten mulighet til reell påvirkning av praksis.

Fylkesmannen mener forslaget er uklart i forhold til hvem som reelt sett skal betraktes som skogeier jf. utøvelse av skogbruksmyndighet etter skogbrukslova og tilhørende forskrifter, og ber om at dette drøftes nærmere i videre arbeid med lova.

Flertallet i utredningen vil lovfeste at fjellstyrene må tilknytte seg personer med skogfaglig kompetanse. Dette kan skje gjennom avtaler med skogfaglige tilsatte i kommuner eller i skogeierlag. Isolert sett er dette et godt forslag. Mulige konsekvenser synes derimot ikke å være diskutert i høringsforslaget. Kommunens fagperson kan gi faglige råd, men dersom kommunen skal være «forvalter» for fjellstyrene vil dette medføre inhabilitet i kommunens utøvelse av skogbruksmyndighet etter skogbrukslova og som tilskuddsmyndighet. Med skogeierlag menes nok å knytte til seg kompetanse fra skogbruksleder /skogandelslag.

I de fleste allmenninger vil forvaltning av skogressursene gjennom egne ansatte, ikke være regningsvarende. Det betyr i så fall at det kjøpes skogadministrasjon fra det enkelte fjellstyre. En løsning med en rekke slike administrasjonsavtaler for 70-80 statsallmenninger vil innebære mere administrasjon og sannsynligvis en dyrere skogforvaltning enn dagens løsning. Dette synes heller ikke konsekvensvurdert i høringen.

Samlet kan forslaget bety, at ansvaret for skogsdrifta framstår som tredelt - juridisk (Statskog), økonomisk (Fjellstyret), faglig (innleid aktør). Dette er ikke åpenbart forenklende, og har potensiale til å skape uklar ansvarsfordeling.

Samtidig er det slik at det foreslås at Statskog SF fortsatt skal ha forvaltningsansvar for allmenninger uten virkesrett, og de uten skog. I seg selv et helhetsbilde som heller ikke framstår forenklende.

Når det gjelder miljøspørsmål (Forskrift om bærekraftig skogbruk og PEFC) synes forslaget krevende. Ikke bare på grunn av flerdelt ansvar og mindre tilgang på spisskompetanse, men også knyttet til ivaretagelse av miljøhensyn for bruksberettigede. Slik hogst kan utføres av den enkelte som i motsetning til tømmerkjøpere, normalt ikke er like godt skolerte på sertifisert skogsavvirkning. Behovet for kvalitetssikret planlegging av skogeier eller skogforvalter øker derfor i dette tilfellet. Ved koordinering av mange bruksberettigede i samme hogstområde er det et potensial for misforståelser som kan påvirke miljøresultatet.

Statskog SF har hatt fritak for avsetning av skogfond. Dette i motsetning til hva som er tilfelle for private skogeiere. Selv om statsallmenninger ikke har samme skattemessige motiv for bruk av skogfond som private skogeiere, anbefaler Fylkesmannen at det etableres en praksis slik at skogfond innbetales og utbetales fra en skogfondskonto i skogfondsregnskapet, slik praksis er for det øvrige skogbruket.

Statskog er en stor skogeier som kan opptre som en katalysator i de områdene der de har forvalteransvar og kan gjennom det bidra til utvikling og gode fellesløsninger eksempelvis omlegging eller nybygging av skogsveger.

Fylkesmannen har ansvar for tilskuddsordningen knyttet til skogbruksplaner. Skogbruksplaner etableres for eiendommer innenfor større geografiske regioner og ledes av en styringsgruppe bestående av representanter for skogeierne. Slik dette er organisert bidrar Statskog med faglig tung og profesjonell kompetanse inn i dette arbeidet.

Fylkesmannen støtter ut fra dette, at dagens ordning med Statskog SF som skogforvalter i statsallmenningene videreføres, slik mindretallet i utvalget foreslår i kap. 12.2.3.4.

Det er et eget punkt i forslaget angående erstatning for skogvern. Dette har vært et stridsspørsmål mellom allmenningsstyrene og Statskog, som er ført til Høyesterett. Det foreslås nå at erstatning settes på fond og at kun avkastning kan brukes. Avkastning bør da, som i den vanlige driften, kunne vurderes for flere år samlet, slik at erstatning kan brukes til alminnelig investeringer og formål i skogbruk på eiendommen for øvrig.

Kapittel 9 Oppsyn

Flertallet i utvalget legger opp til å videreføre dagens ordning der ansatte i fjellstyrene i tillegg til tilsynsoppgaver for fjellstyret også har en del offentligrettslige oppsynsoppgaver, *samt at dette hjemles også etter naturoppsynslovens §2, som foreslås endret*. Dette begrunnes i sikring av fjellstyrenes kompetanse, effektivt oppsyn (sammen med tilsynsoppgaver), og lokal kompetanse og forankring. Mindretallet vil skille skarpt mellom de privatrettslige og offentligrettslige oppgavene og *at SNO som nasjonal myndighet uten tvil har overordna ansvar for alt offentligrettslig naturoppsyn i kraft av loven*.

Fylkesmannen vil først peke på at det er et økende behov for oppsyn i utmarka, både i og utenfor verneområder. Presset fra motorferdsel er økende, bl.a. i forbindelse med lettelser på regler om scooterkjøring (rekreasjonsløyper), samt et sterkt økende antall snøscootere og barmarkskjøretøy (ATV). Et betydelig areal i statsallmenningene er verneområder. Oppsyn knyttet til verneområder i statsallmenningene drøftes lite i utredningen.

Fylkesmannen mener at praksis i dag fungerer bra. SNO er nasjonalt ansvarlig for naturoppsynet jf. naturoppsynslovens § 2, og kjøper i den forbindelse spesifiserte og prioriterte oppsynstjenester av fjellstyrene. Samarbeidsordningene styrker den faglige kompetansen til begge parter, og effektiviserer etter vår vurdering det offentligrettslige oppsynet. Å ha offentligrettslige oppgaver i tillegg til de privatrettslige vil virke motiverende for den enkelte oppsynsperson og vil sikre at fjelloppsynet etterspør og tilegner seg relevant faglig kompetanse knyttet til lover og forskrifter nevnt i Naturoppsynslovens § 2.

Fylkesmannen er enig i at det er en del uklarhet i nåværende roller, og at disse må avklares. Det er imidlertid en betydelig prinsipiell og faktisk endring hvis fjellstyrenes oppsynshjemmel utvides og knyttes direkte opp mot naturoppsynslovens § 2, som et generelt offentligrettslig oppsyn.

Fylkesmannen vil peke på den prinsipielle utfordring, nevnt fra både utvalgets flertall og mindretall, med hensyn til å kombinere fjellstyrenes roller som rettighetsforvalter, grunneierrepresentant (motorferdsel), og med egen *inntektsvirksomhet*, med en rolle som uhildet offentligrettslig oppsyn.

Fylkesmannen mener dagens ordning, med SNO som nasjonalt ansvarlig oppsyn etter oppsynsloven § 2, med prioriterte kjøp av tjenester fra dyktige fjellstyrer, bør fortsette. Å utvide naturoppsynslovens § 2 til også å omfatte lokale organ som fjellstyrer, organ som har flere roller, er en betydelig faktisk og prinsipiell endring.

Vi foreslår derfor at bestemmelsen i lovutkastets § 9-1, 4. ledd strykes og at det *kan* formuleres et nytt tillegg som sikrer at fjelloppsynet kan gis myndighet til å utføre offentligrettslige oppgaver, etter avtale med SNO (tjenestekjøp).

Andre forhold som berører fylkesmannens forvaltningsoppgaver

Fylkesmannen i Trøndelag forvalter også reindrifta i 4 tamreinlag i områdene rundt Jotunheimen. Tre av tamreinlaga har i dag reinbeite innenfor statsallmenning.

Utvalget understreker at tamreindrift i statsallmenning ikke omfattes av de tradisjonelle bruksrettene og at avtaler om leie av reinbeite mellom reinlaga og fjellstyrene er privatrettslige avtaler. Fylkesmannen er enig i disse vurderingene, men vil peke på at i likhet med den samiske reindrifta er tamreindrifta i Sør-Norge helt avhengig av forutsigbarhet og langsiktighet i sine beiteområder.

I utkast til ny fjellov reguleres forholdet til reindrift i statsallmenninger utenfor det samiske reinbeiteområdet i § 8-1.

En fjerning av tidsbegrensingen for inngåtte leieavtaler på 10 år, slik det er i gjeldende fjellov, støttes fullt ut av Fylkesmannen i Trøndelag.

§ 3-1 i utkast til ny fjellov om supplerings av medlemmer til fjellstyret fra reindriftnæringa, er begrenset til innenfor det samiske reinbeiteområdet.

Når et tamreinlag gjennom avtale med fjellstyret får beiterett i en allmenning vil de bli en viktig brukergruppe i allmenningen. Selv om bruken ikke er en tradisjonell bruksrett mener Fylkesmannen at det bør vurderes å gi mulighet for representasjon i fjellstyret. Fylkesmannen ber om at det i den videre saksgangen vurderes hvorvidt det er aktuelt med følgende tillegg i § 3-1: *«For allmenning utafor det samiske reinbeiteområdet, der det er gitt løyve til tamreindrift etter § 8-1, kan fjellstyret utvides med ein representant for reindrifta».*

Med hilsen

Frank J. Jenssen
fylkesmann

Tore Bjørkli
landbruksdirektør
Landbruksavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent